

ОСОБЛИВОСТІ ГОТИЧНОГО МИСТЕЦТВА В АНГЛІЇ

Досліджуючи особливості готичного мистецтва приділено увагу історії походження готичного стилю. Проаналізовано особливості розвитку готики в період XII-XV ст. Розглянуті характерні елементи архітектури Англії в період готики.

Ключові слова: мистецтво, готичний стиль, архітектура.

Постановка проблеми. В історичній і сучасній культурологічній думці актуально присутній інтерес до культури середньовіччя, що обумовлене надзвичайно високим ціннісним і смисловим потенціалом епохи. Існує безліч найрізноманітніших точок зору по основних проблемах: періодизації і типології готичного стилю, значущість середньовічного мистецтва для подальших епох і для сучасності.

Потрібно завжди з обережністю використовувати термін "готика". Пошук характеристик готики утруднені із самого початку розмитістю і неточною суттю терміну. По суті він означав «варварський». Під час виникнення терміну «готики» в XVI і XVII ст. термін втратив образливий відтінок і став застосовуватися відносно всього середньовічного мистецтва аж до епохи італійського Ренесансу.

Взагалі готика - це художній стиль, що з'явився завершальним етапом в розвитку середніх століть мистецтва країн Європи. Готика розвивалася в країнах, де панувала католицька церква, і під її егідою феодално-церковної основи зберігалися в ідеології і культурі епохи Готики.

Метою даної роботи є спроба простежити зародження готичного мистецтва та дослідити особливості готичного мистецтва в Англії

В своїй роботі Ротенберг проводить аналіз особливості готичного стилю в залежності від країни, виявляє загальні та специфічні риси французької, англійської, італійської, німецької готики [4]. Ендрю Мартиндейль дослідив загальні риси готичного стилю у живописі та архітектурі [2].

В дослідженні Губарева М.В. та Низовский А.Ю. розглянули самі визначні, що увійшли до скарбниці світового мистецтва пам'ятки основних релігій, починаючи з часів Стародавнього Єгипту і до наших днів. Розказано про шедеври, що втілюють для нас красу готичного мистецтва: соборах в Шатрі, Кельне, Вестмінстері і т.д [3].

В роботі А. Д. Чегодаєва прагнув дати характеристику і оцінку мистецтву всіх народів землі, що внесли свій вклад до світової історії мистецтва. Головну увагу в дослідженні займали ті епохи історії мистецтва, на який доводиться високий розквіт реалістичного мистецтва – середньовічне

мистецтво різних країн, мистецтво Древнього Риму, Греції, китайське мистецтво X – XIII століть, мистецтво Відродження. Значна частина книги була «віддана» опису готичного стилю, який чітко виражається в архітектурі Англії, Франції, Німеччини [5].

У короткому довіднику Адамчика викладені статті присвячені історії розвитку конкретних форм готики в Англії, в німецькомовних країнах, в Італії, Іспанії і т.д. [1].

Виклад основного матеріалу. На зміну романському мистецтву прийшла готика. Синонімом варварства назвали історики Відродження середньовічне мистецтво. На відміну від романського, готичне мистецтво «пропагує» інтерес до людських почуттів, звертається до краси реального світу, повертається до індивідуальності. Грандіозні готичні собори вирізнялися висотою, місткістю, ошатністю, видовищним і багатим декором. Для готичного стилю характерні гострі споруди, зі стрілчастими склепіннями, безліч кам'яного різьблення і скульптурних прикрас.

У Англії готика проникла через Нормандію з Франції в останніх роках XII ст., коли хор собору Паризької Богоматері був закінчений і почалася побудова Шартрського собору. У Англії з XIII ст. прискорився розвиток ремісничого виробництва і зовнішньої торгівлі, зростали міста, особливо Лондон, Кентбері, Нотінгем і ін. Загальний прогрес і зростання міст великою мірою обумовлений розквітом архітектури. Робилися великі перебудови і нові будівництва. У міському житловому будівництві продовжував грати велику роль фахверк з його типовим для Англії міцними і гарними конструкціями [5,317с.].

Характерні особливості англійської готики позначилося рано. Вже собор Кентерберійський, перебудований після пожежі 1174 роки під керівництвом Гійома, виявляв ряд істотних відмінностей від французьких прототипів. Вони виявили в плані: будівлі мають два трансепт, один з яких коротше другого. Здвоєний трансепт став надалі відмінною рисою соборів в Лінкольне, Уельсі, Солсбері [2,180с.].

Англійське мистецтво готичного періоду, його еволюція, характер його пам'ятників порівняно до мистецтва інших країн Європи відрізнялися багатьма специфічними особливостями. По-перше, в ньому важче встановити чіткий кордон між романською і готичною художніми системами. Так, наприклад, перші конструктивні елементи готики з'явилися в Англії надзвичайно рано — на початку XII століття, коли в багатьох європейських країнах ще лише закладалися основи романського мистецтва. Характерні особливості англійської готики позначилося рано. Вже собор Кентерберійський, перебудований після пожежі 1174 роки під керівництвом Гійома, виявляв ряд істотних відмінностей від французьких прототипів. Вони

виявили в плані: будівлі мають два трансепт, один з яких коротше другого. Здвоєний трансепт став надалі відмінною рисою соборів в Лінкольне, Уельсі, Солсбері [2,180с.].

У зв'язку із розвитком суспільного життя в Англії у XII-XIV ст. виникають нові типи споруд: коледжі, готелі, госпіталі. В цей час тут, як і у всій Європі, починають будуватися перші великі центри середньовічної культури. У Оксфорді в 1249 році і в Кембриджі 1284 році були засновані перші коледжі; число їх безперервно збільшувалось. Все культурне життя середньовічної Англії взагалі зосереджувалося в цих коледжах-університетах, що змагалися з прославленими університетами Парижа і Болоньї.

По своєму пристрою коледжі зовні нагадували монастирські споруди з холлом і приміщеннями, згрупованими довкола прямокутного двору (клуатру). Той же принцип був покладений в основу планування найбільш значного в Оксфорді Модлін-коледжа (св. Магдалини), який почався будуватися в 1474 р. Як і в ранішньому Нью-коледжі, Т-образна в плані капела і хол утворюють тут єдиний блок з обширним клуатром, критими галереями і житловими кімнатами над ними. У Куїн-коледжі (початий в 1440 році) в Кембриджі, що повторив ту ж загальну схему капела пов'язана в єдиний блок з бібліотекою, а хол, розташований під прямим кутом до останньої, знаходиться, як і в середньовічному житловому будинку, на стороні двору, протилежний парадному входу, який у XV-XVI ст. все ще трактувався у вигляді надбрамної башти.

Особливо виділялася і суспільна частина коледжу (хол і капела). У Модлін-коледжі вона підкреслена значними в порівнянні з житловим комплексом розмірами, ритмічним чергуванням великих віконних отворів із стрункими контрфорсами та зіставленням того ж мотиву в галереї, в приземистих пропорціях. Єдність два різномасштабних частин комплексу - житловою і суспільною - було значною мірою досягнуто завдяки єдиному ритму вертикальних розчленовувань всієї галереї клуатру і включенню в композицію фасаду надбрамної башти крупних мотивів - еркера і вхідного отвору під ним [5,320с.].

В період проникнення готики до Англії у ряді англійських міст вже височіли романські собори, розміри яких перевищували потреби нечисленного тоді міського населення. Тому за винятком ряду нових (Солсбері, Лінкольн) і корінним чином перебудованих (Йорк) споруд готичний одяг за для нових впливів накладався на вже існуюче романське ядро (Вінчестер, Чичестер, Глостер).

На відміну від Франції, де в невеликих сільських і приходських церквах часто повторюється композиція крупних соборів, в Англії ці церкви

складають власний тип, і акцент тут поставлений не на центральній башті, а на осьовій башті, що вінчає західний фасад. План зберігає форму сильно витягнутого латинського хреста, і простір інтер'єру розвивається в глиб.

Якщо у французьких соборах відношення ширини до довжини залишається в середньому 1:4, то в Англії воно доходить до 1:6. Апсида залишається прямокутною; капели з вінцем зустрічаються рідко. У інтер'єрі особливо в період ранньої готики (у Англії XIII ст.), переважають горизонтальні розчленовування; основні простори - хор, нефи, трансепт - трактуються як самостійні частини цілого. То ж характерний і для композиції зовнішніх об'ємів. Яруси не виростають один з іншого, а як би накладаються один на іншій. Порівняно низький середній неф визначає собою зовнішній вигляд будівлі і висоту аркбутанів, які в англійській готиці грають значно меншу роль і часто бувають приховані під кривлею бічних нефів (собор в Уельсі); їх ніколи не застосовують в східній частині. Вікна бічних фасадів зазвичай невеликі; проте вікна хору часто займають все поле східної стіни між контрфорсами. Вікно-роза застосовується рідко. Портали, як правило, поступаються по розмірах французьким. Їх скульптурне убрання скромне і зазвичай не сперечається з багатством розробки всієї площини стін західних фасадів, інколи покритих декоративними нішами і скульптурою. Арки в XIII ст. застосовувалися ланцетовидні, з сильним підйомами стріли, а в кінці готичної епохи - чотирьох центрові. Від простого зведення англійські архітектори вже в XII ст. перейшли до складніших форм зведень з зірчастими і віяловим зведенням, що інколи імітуються в дерево [5,325с.].

Самобутні риси англійської готики раннього періоду, що з'єднали в собі стійкість традиції з пошуками нового, яскраво виражені в Уельському і Лінкольському соборах і в класичному пам'ятнику англійської готики XIII ст. - соборі в Солсбері.

Собор в Уельсі який почався будуватися в 1185 - 1190 рр. і в основному закінчений в XIII ст. з добудовами у XIV и XV ст., знаменував собою народження нової, ранне готичної архітектуру в Англії. Це значна споруда, в якій стрілчаста арка остаточно витіснила півциркульну, з'явилася сполучною ланкою між спорудами перехідного часу - і сповна розвинутою готикою цього періоду. Собор був побудований по єдиному архітектурному задуму, з планом у формі латинського хреста, у вигляді тринефної базиліки з трансептом і невеликим (у три трав'єї) хором з капелою Марії [1,234с.].

Отже, у період проникнення готики до Англії у ряді англійських міст вже височіли романські собори, розміри яких перевищували потреби нечисленного тоді міського населення. Тому за винятком ряду нових (Солсбері, Лінкольн) і корінним чином перебудованих (Йорк) споруд готичний «одяг» за для нових впливів накладався на вже існуюче романське

ядро (Вінчестер, Чичестер, Глостер).

Головним осередком соборного будівництва в Англії, на відміну від Франції, зробилися великі абатства. Для англійської готики характерні розтягнуті фасади, далеко винесений трансепт, різного роду притвори. Самобутність готичної архітектури Англії найвиразніше виступила в соборах Солсбері, Лінкольна, Уельсу.

Список використаних джерел

1. Адамчик М.В. Архитектура. Краткий справочник / М.В. Адамчик – М.: Харвест., 2005. – 624с.
2. Мартиндейл Э. Готика / Э.Мартиндейл - М. : Слово, 2001. - 287 с.
3. Губарева М.В., Низовский А.Ю. 100 великих храмов мира / М.В. Губарева, А.Ю. Низовский - М.: Вече, 2000. - 512с.
4. Ротенберг, Е. И. Искусство готической эпохи: Система худож. Видов / Е. И. Ротенберг - М.: Искусство, 2001. – 135с.
5. Чегодаев А. Д., Всеобщая история искусств / А. Д. Чегодаев - М.: Искусство, 1956. - Т.-1. – 920 с.

Аннотация

Исследуя особенности готического искусства, уделено внимание истории происхождения готического стиля. Проанализированы особенности развития готики в период XII-XV вв. Рассмотрены характерные элементы архитектуры Англии в период готики.

Ключевые слова: искусство, готический стиль, архитектура.

Annotation

Exploring the characteristics of Gothic art focused on the history of Gothic style. The features of Gothic during the XII-XV centuries. Considered characteristic elements of architecture in England during the Gothic.

Keywords: art, Gothic style, architecture.